

Силабус курсу:

ПСИХОЛОГІЯ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ СТОСУНКІВ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	053 Психологія
Рік підготовки:	2
Семестр викладання:	4 (весняний)
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

к. психол. н., доц., Бугайова Наталія Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові
доцент кафедри психології та соціології

посада

bugajova@snu.edu.ua	+38-095-678-11-83	Viber за номером телефону	Аудиторія за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

оволодіння сучасними теоретичними та прикладними знаннями щодо закономірностей функціонування сім'ї, історії вивчення феномену батьківсько-дитячих стосунків; формування уявлень про батьківство, особливості батьківсько-дитячих стосунків та їх вплив на розвиток дитини, знайомство з методологією та технологією психологічної допомоги та корекції порушень батьківсько-дитячих стосунків.

Результати навчання:

1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
2. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
3. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та

технології психологічної допомоги.

4. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

5. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

6. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

7. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

8. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

9. Дотримуватись етичних норм, враховувати авторське право та діяти відповідно норм академічної доброчесності при проведенні наукових досліджень, презентації їх результатів та у науково-педагогічній діяльності.

10. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

Передумови до початку вивчення:

для вивчення дисципліни "Психологія дитячо-батьківських стосунків" здобувач вищої освіти попередньо повинен набути програмні результати навчання, пов'язані з обізнаністю із предметною галуззю «Загальної психології», «Вікової психології», «Соціальної психології» та розумінням професійної діяльності.

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

1. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

2. Здатність здійснювати пошук, оброблення, систематизацію, контекстуалізацію та інтерпретацію загальнонаукової інформації з різних джерел, а також генерувати нові ідеї для вирішення практичних професійних завдань.

3. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

4. Здатність до саморозвитку та професійного зростання, самоаналізу, рефлексії та адаптування до змінних умов.

5. Здатність використовувати методологію теоретичних та експериментальних досліджень у галузі психології для вирішення проблемних питань дитячо-батьківських відносин.

6. Вміння розробляти рекомендації з практичних питань психології сім'ї та дитячо-батьківських відносин для розв'язання нагальних сімейних ситуацій та популяризації наукових психологічних знань.

7. Вміння розробляти прогностичні моделі поведінки особистості в сім'ї та загальної сімейної ситуації.

8. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Психологічна характеристика дитячо-батьківських стосунків	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Поняття дитячо-батьківських стосунків. Культурно-історичні аспекти взаємодії батьків і дітей. Відношення до дітей в архаїчних культурах. Зміна відношення до дітей у європейських культурах. Особливості відношення до дітей на вітчизняному просторі. Положення дітей і відношення до них у сучасному світі.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
2.	Основні моделі дитячо-батьківських стосунків	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,3	Психоаналітична модель сімейного виховання (З Фройд, Е. Еріксон, Е. Фромм, Ф. Дольто, Д. В. Віннікотт, К. Бютнер, Е. Берн). Біхевіористична модель сімейного виховання (Дж. Уотсон, Б. Скіннер, Р. Сірс, А. Бандура). Гуманістична модель сімейного виховання (А. Адлер, Р. Дрейкурс, Д. Нельсен, Л. Лотт, Х. С. Гленн, Т. Гордон, К. Роджерс, Дж. Байярд, Ю. Б. Гіппенрейтер, Х. Джайнотт, В. Горянина, В. Сатир). Моделі батьківсько-дитячих стосунків у «народній психології розвитку» (Folk developmental psychology), «усвідомлене батьківство», педагогіка Б. П. Нікітіна.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
3.	Сім'я як перший інститут соціалізації дитини	денна 2/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Виховання, розвиток та соціалізація особистості дитини. Структура та стадії соціалізації. Фактори соціалізації. Специфіка сімейної соціалізації. Фактори впливу сім'ї на соціалізацію дитини. Функції сім'ї в розвитку особистості дитини. Стадії психічного розвитку дитини. Вікова динаміка взаємостосунків між дитиною та батьками: особливості пренатального періоду, період немовляти, ранній вік, дошкільний вік, молодший шкільний вік, підлітковий вік, юнацький вік, молодість дітей. Спілкування батьків і дітей як детермінанта розвитку особистості дитини. Стили спілкування батьків з дитиною (за В. М. Целуйко). Проблема ефективного слухання дитини. Ти-висловлювання и Я-висловлювання в спілкуванні з дитиною.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
4.	Батьківство як соціокультурний і психологічний феномен	денна 2/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Системний підхід до розуміння психологічної сутності та формування батьківства. Визначальні фактори формування батьківства (рівень суспільних впливів, вплив батьківської родини, вплив власної родини, індивідуальний рівень). Етапи становлення батьківства. Батьківські ролі. Батьківство як психологічний феномен. Компоненти	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>батьківства (сімейні цінності, батьківські настанови та очікування, батьківські почуття, батьківські позиції та батьківська відповідальність, батьківське ставлення, стилі сімейного виховання). Батьківське ставлення та його компоненти. Батьківська позиція та батьківська установка. Типи батьківського ставлення. Типи батьківських позицій. Основні типи неправильних батьківських позицій: відкидаюча, що ухиляється, надмірно вимоглива, що надмірно оберігає (М. Земська).</p>	
5.	Батьківство та материнство як складові дитячо-батьківських стосунків	денна 4/0/4 заочна 0,5/0/0,5	<p>Материнство як психологічний феномен (материнський інстинкт, онтогенез материнства, фактори, що сприяють формуванню материнства, готовність до материнства, психологічні особливості вагітних жінок готових та неготових до материнства). Материнська деривація. Вплив внутрішньоутробного виховання на дитину. Фактори та умови психічного ризику для майбутньої дитини (стреси матері у період вагітності, страхи жінки протягом вагітності, негативне відношення до вагітності). Психологічний супровід вагітності та підготовка батьків до народження дитини. Особливості батьківсько-дитячих стосунків в період новонародженості. Вплив психологічної прив'язаності матері та немовляти на подальший розвиток дитини (теорія Дж. Боулбі та М. Ейнсворт). Образи матерів з неврозами за А. І. Захаровим. Роль матері в соціалізації дитини. Мати як опосередковуюча ланка у спілкуванні батька та дитини. Сурогатне материнство. Поняття та формування батьківства. Психологічна готовність до батьківства. Соціальна природа батьківства, його структура і функції. Типи батьків «батько-мати», «мати-батько», «Карабас-Барабас», «міцний горішок», «стрибуха бабка», «добрий молодець» або «рубаха парінь», «ні риба, ні м'ясо». Вплив батька на розвиток особистості дитини. Детермінанти участі батька у вихованні дитини. Онтогенез батьківської сфери. Гендерна ідентичність чоловіка як детермінанта батьківства. Батьківство як частина особистісної сфери чоловіка: мотивація та цінність батьківства. Моделі взаємовідносин батька та дитини на різних</p>	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			етапах розвитку суспільства. Роль батька в процесі соціалізації дитини. Відсутність чоловічої або жіночої ролі в родині. Відмінності материнської та батьківської позиції по відношенню до дитини та їх виховні функції.	
6.	Соціально-психологічні особливості батьківського виховання: позитивний та негативний вплив	денна 4/0/4 заочна 0,5/0/0,5	Можливості реалізації виховного потенціалу сучасної сім'ї. Вплив стилю виховання на становлення особистості дитини. Типології стилів сімейного виховання (Е. Арутюнянц, Е. Шеффер, А. Рое, М. Сігелмен, А. Я. Варга, Е. Г. Ейдемільер, А. Є. Лічко, В. І. Гарбузов). Психологічні бар'єри, що заважають сімейному вихованню (за В. А. Кан-Каліком). Соціальні детермінанти розвитку та прояву батьківської любові. Моделі батьківської любові на різних соціокультурних етапах розвитку суспільства (інфантицидний стиль, лишаючий стиль, амбівалентний стиль, нав'язливий стиль, соціалізуючий та допомагаючий стилі). Психологічні особливості любові матері та батька. Поняття прийняття, прихильності і любов в контексті дитячо-батьківських стосунків. Типологія батьківської любові за А. С. Співаковською. Причини порушення батьківської любові. Проблеми дитячо-батьківських стосунків та благополуччя дитини в сім'ї. Характеристика неадекватного батьківського ставлення: потураюча гіперпротекція, домінуюча гіпопротекція, підвищена моральна відповідальність, емоційне відторгнення, жорстоке ставлення тощо. Причини неадекватного ставлення батьків до дитини (психолого-педагогічна некомпетентність батьків, некритично засвоєні стереотипи виховання, особистісні особливості батьків, особливості взаємин подружжя Жорстоке поводження з дитиною.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
7.	Порушення батьківсько-дитячих стосунків	денна 4/0/4 заочна 0,5/0/0,5	Вплив порушень сімейних відносин на психічний розвиток дітей. Девіантне батьківство. Форми девіантного батьківства. Пояснювальні моделі походження девіантного батьківства. Профілактика девіантного батьківства. Девіантне материнство як психологічний феномен. Психологічні особливості неблагополучних сімей та їх типологія (Целуйко В. М.). Особливості батьківсько-дитячих відносин у соціально-неблагополучних сім'ях і їх вплив	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>на розвиток дитини. Специфіка розвитку дитини у неповній сім'ї. Соціальна ситуація розвитку у неповній сім'ї. Особливості батьківсько-дитячих стосунків у неповних сім'ях. Типи поведінки матері в неповній родині. Одинокі батьківство. Причини та труднощі одинокого батьківства. Психологічна допомога дитині у ситуації розлучення чи втрати батьків. Феномен «недільного тата». Особливості розвитку дитини в алкогольній сім'ї. Специфіка психологічної допомоги соціально-неблагополучним сім'ям. Жорстоке поводження батьків з дітьми, вплив сімейного насилля на розвиток дитини. Родини з «групи ризику» по проблемі жорстокого поводження з дітьми. Види жорстокого поводження з дітьми в родині. Діагностичні ознаки фізичного, психологічного, сексуального насилля у дітей. Специфіка батьківсько-дитячих стосунків у сім'ї з жорстоким поводженням з дітьми. Особливості психічного розвитку дітей у таких сім'ях. Психологічна допомога дітям – жертвам насилля. Батьківсько-дитячі стосунки у сім'ях з дітьми з порушеннями психічного розвитку. Психологічні особливості прийомної сім'ї. Форми сімейного виховання дітей-сиріт, та дітей, що залишились без батьківського піклування. Мотивація прийомного батьківства. Психологічна готовність прийомних батьків до прийняття дитини в сім'ю. Динаміка психологічної адаптації дитини до нової сім'ї. Психологічний супровід замісних сімей. Психологічна допомога дітям, що потрапили у прийомну сім'ю.</p>	
8.	Сиблінгова позиція як фактор розвитку особистості дитини у сім'ї	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	<p>Характеристика відносин між дітьми у сім'ї. Виховання дітей у різних типах сімей. Проблеми відносин батьків з різними за віком дітьми: причини, можливості усунення. Хлопчик і дівчина в сім'ї. Психологічні особливості батьківсько-дитячих стосунків у сім'ї з однією дитиною. Порядок народження, стать і різниця у віці між дітьми в сім'ї. Розрізнення у сприйнятті батьками першої, другої, третьої і єдиної дитини. Психологічні особливості єдиної, молодшої, середньої та старшої дитини в сім'ї. Особливості психологічної позиції «молодших» та</p>	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			«старших» дітей у сім'ї. Суперництво дітей у сім'ї. Психологічні особливості близнюкової позиції. Вплив батьків на конкурентні стосунки в родині.	
9.	Прабатьки в системі дитячо-батьківських стосунків	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,3	Взаємостосунки старшого та молодшого поколінь в родині. Етапи прабатьківства. Бабусі та дідусі в сімейній системі. Патологізуюче сімейне наслідування (Е. Г. Едейміллер, В. Юстицкіс). Особисті відносини прабатьків та їх дітей та онуків. Функції прабатьків в сім'ї (П. Робертсон). Типи бабусь: «бабуся – жертва», «бабуся – суперниця» (А. С. Співаковська); гармонійні, далекі, символічні, індивідуальні (П. Робертсон); формальні, сурогатні батьки, джерело сімейної мудрості, затійники, відсторонені (О. В. Краснова); «звичайні бабусі», «активні (захоплені) бабусі», «далекі (відсторонені) бабусі» (О. В. Краснова).	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
10.	Психодіагностика та корекція дитячо-батьківських стосунків	денна 4/0/4 заочна 0,5/0/0,5	Сучасні підходи до діагностики дитячо-батьківських відносин. Діагностика батьківсько-дитячих стосунків та стилю виховання (Тест батьківського відношення А. Я. Варги та В. В. Століна, опитувальник «Аналіз сімейного виховання» Е. Г. Ейдемільера та інші). Діагностика батьківсько-дитячих стосунків з позиції дитини (модифікація опитувальника «Аналіз сімейного виховання» «Батьків оцінюють діти» І. А. Фурманова та А. А. Аладьїна та інші). Нерозвиненість батьківських почуттів: діагностика, причини, корекція. Особливості запитів та види психологічної допомоги з проблем дитячо-батьківських стосунків. Напрямки, задачі та методи корекційної роботи в області дитячо-батьківських стосунків. Методи, техніки і процедури індивідуальної роботи з батьками та дітьми. Метод сімейного консультування: консультування сім'ї з приводу складностей у взаєминах з дітьми; консультування сім'ї з приводу психодинамічної неконгруентності особистості дитини; консультування сім'ї з приводу приниження гідності дитини, із суїцидальними та летальними тенденціями; консультування сім'ї з приводу соціальних і психічних відхилень у дітей. Методи системної терапії (циркулярне інтерв'ю, сімейна скульптура, рефлексуюча команда тощо). Групові методи психокорекції з	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			проблемами дитячо-батьківських стосунків. Груповий психологічний тренінг. Особливості груп тренінгу батьківської ефективності (Т. Гордон).	
	Загальна кількість аудиторних годин:	денне 28/0/28 заочне 4/0/4		

Рекомендована література

1. Авдеева Н. Н. Особенности материнского отношения и привязанность ребенка к матери / Н. Н. Авдеева // Психологическая наука и образование. — 2006. — № 2. — С. 82–92.
2. Алешина Ю. Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование / Алешина Ю. Е. - М. : „Класс“, 2000. - 208 с.
3. Андреева Т. В. Психология современной семьи / Т. В. Андреева. — СПб. : Речь, 2005. — 436 с.
4. Андреева Т. В. Семейная психология : учеб. пособие / Т. В. Андреева. — СПб. : Речь, 2004. — 244 с.
5. Архиреева Т. В. Психология родительства и детско-родительских отношений : учеб-метод. пособие / Т. В. Архиреева. – Великий Новгород : НовГУ, 2006. - 16 с.
6. Батьків не обирають...: Проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні / за ред. Ю. М. Якубової та ін. - К. : АЛД, 1997.
7. Бевз Г. М. Приймозна сім'я : соціально-психологічні виміри / Г. М. Бевз // Монографія. – К., 2010. - 352 с.
8. Берн Ш. М. Гендерная психология / Ш. М. Берн. - СПб. : праймЕВРОЗНАК, 2001. - 320 с.
9. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї / О. І. Бондарчук. – К. : МАУП, 2001. – 197 с.
10. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї: Курс лекцій / О. І. Бондарчук. — К. : МАУП, 2001. — 96 с.
11. Борисенко Ю. В. Проблема отцовства в современном обществе / Ю. В. Борисенко // Вопр. психологии. — 2006. — № 3. — С. 122–130.
12. Борисенко Ю. В. Психология отцовства / Ю. В. Борисенко. – Москва – Обнинск : «ИГСОЦИН», 2007. – 220 с.
13. Бриш К. Х. Теория привязанности и воспитание счастливых людей / К. Х. Бриш. - М. : Теревинф, 2014. - 208 с.
14. Бриш К. Г. Розлади прив'язаності : від теорії до терапії : посібник / К. Г. Бриш. - Львів, 2012. - 314 с.
15. Буянова И. С. Теоретико-методологические основы изучения семьи в структуре социокультурной реальности / И. С. Буянова // Психология зрелости и старения. — 2005. — № 1. — С. 6–16.
16. Варга А. Я. Структура и типы родительских отношений / А. Я. Варга. - М. : Владос, 2007.
17. Варга А. Я. Введение в системную семейную психотерапию / А. Я. Варга. – СПб. : Речь, 2001. – 74 с.
18. Варга А. Я. Системная семейная психотерапия : краткий лекционный курс / А. Я. Варга. — СПб. : Речь, 2001. — 144 с.
19. Винникот Д. В. Разговор с родителями / Д. В. Винникот. - М. : Независимая фирма "Класс, 1994. - 112 с.

20. Винникот Д. В. Теория родительско-младенческих отношений / Д. В. Винникот // Журнал практической психологии и психоанализа. – №2. - 2005.
21. Витакер К. Танцы с семьей. Семейная терапия : символический подход, основанный на личностном опыте / К. Витакер, В. Бамберри. – М. : независимая фирма "Класс", 2001. – 178 с.
22. Витек К. Проблемы супружеского благополучия / общ. ред. М. С. Мацковского. - М. : Прогресс, 1988. - 140 с.
23. Волкова А. Н. Методические приемы диагностики супружеских отношений / Волкова А. Н., Трапезникова Т. М. // Вопросы психологии. - 1985. - № 5.
24. Володарская Е. А. "Родительская" и "студенческая" модели представлений о семейном воспитании / Е. А. Володарская // Психол. журн. — 2005. — № 5. — С. 26–34.
25. Гиппенрейтер Ю. Б. Общаться с ребенком. Как? / Ю. Б. Гиппенрейтер. – М. : Мысль, 2008. – 256 с.
26. Говорун Т. В., Шарган О. М. Батькам про ставеве виховання дітей / Говорун Т. В., Шарган О. М. - К. : Рад. шк., 1990. - 160 с.
27. Гозман Л. Я., Алешина Ю. Е. Социально-психологические исследования семьи, проблемы, перспективы / Гозман Л. Я., Алешина Ю. Е. // Вест. МГУ. - Серия 14. Психология. — 1985. — № 4. — С. 10–20.
28. Грюнвальд Берне Б., Макаби Гарольд В. Консультирование семьи / Грюнвальд Берне Б., Макаби Гарольд В. - М. : Когито-Центр, 2004. - 416 с.
29. Дем'янюк Т. Д., Ситник Г. І. Організація роботи з батьками / Дем'янюк Т. Д., Ситник Г. І. - Рівне, 1997. - 78 с.
30. Диагностика семьи. Методики и тесты : учебное пособие по психологии семейных отношений для факультетов : психологических, медицинских и социальной работы / редактор-составитель Д. Я. Райгородский. – Самара : Бахрах М, 2004.
31. Добряков И. В. Перинатальная психология / И. В. Добряков. – СПб. : Питер, 2010. – 234 с.
32. Докучаева С. О. Влияние родительской семьи на построение супружеской семьи в следующем поколении / С. О. Докучаева // Психол. наука и образ. — 2005. — № 3. — С. 41–55.
33. Дружинин В. Н. Психология семьи / В. Н. Дружинин. – СПб. : Питер, 2005. – 296 с.
34. Ильин В. А. Археология детства : Психологические механизмы семейной жизни / В. А. Ильин. - М. : Независимая фирма "Класс", 2002. – 208 с.
35. Иванов Д. І. Психологічний аналіз системи дитячо-батьківських стосунків у парадигмі глибинної психології : Автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Д. І. Иванов // Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2005. – 21 с.
36. Калинина Р. Р. Введение в психологию семейных отношений / Р. Р. Калинина. – М. : Речь, 2008. – 390 с.
37. Карабанова О. А. Психология семейных отношений : учеб. пособие / О. А. Карабанова. — М., 2001. — 119 с.
38. Кляпець О. Феномен емоційного вигоряння в сім'ї / О. Кляпець // Соц. психол. — 2006. — № 4. — С. 168–176.
39. Ковалев С. В. Психология современной семьи : информ.-метод. материалы к курсу "Этика и психология семейной жизни" / С. В. Ковалев. — М. : Просвещение, 1988. — 208 с.
40. Копьев А. Ф. Индивидуальное психологическое консультирование в контексте семейной психотерапии / А. Ф. Копьев // Вопр. психол. — 1986. — № 4. — С. 121–130.
41. Кравченко Т. Виховний потенціал сім'ї в сучасних умовах / Т. Кравченко // Соц. психол. — 2006. — № 2. — С. 142–150.
42. Краснова О. В. Традиционная семья : миф или реальность? / О. В. Краснова // Психол. зрелости и старения. — 2003. — № 4. — С. 5–16.

43. Курникова Т. С. Психолого-педагогическая поддержка неполной семьи / Т. С. Курникова // Журн. прикладной психол. — 2006. — № 2. — С. 69–71.
44. Кэмпбелл Р. Как на самом деле любить детей / Р. Кэмпбелл. — М. : Знание, 1992. — 192 с.
45. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении / М. И. Лисина. - СПб. : Питер, 2009. - 318 с.
46. Махов Ф. С. Кого мы растим : беседы о материнском и отцовском воспитании / Ф. С. Махов. - М. : Профиздат, 1989. - 144 с.
47. Навайтис Г. Семья в психологической консультации / Г. Навайтис. — М. : Моск. психол.-соц. ин-т; Воронеж : Изд-во НПО «Модек», 1999. — 224 с.
48. Овчарова Р. В. Психологическое сопровождение родительства / Р. В. Овчарова. — М. : Издательство Института Психотерапии, 2003. — 319 с.
49. Овчарова Р. В. Психология родительства : учеб. пособие для студ. высш. учеб.заведений / Р. В. Овчарова. - М. : Академия, 2005. - 368 с.
50. Овчарова Р. В. Родительство как психологический феномен : учебное пособие / Р. В. Овчарова. — М. : Московский психолого-социальный институт, 2006. — 496 с.
51. Окленд В. Окна в мир ребенка : руководство по детской психологии / перев. с англ. - М. : Независимая фирма «Класс», 2000. - 336 с.
52. Патяева Е. От рождения до школы. Первая книга думающего родителя / Е. Патяева. — М. : Смысл; Генезис, 2012. — 623 с.
53. Пезешкиан Н. Позитивная семейная психотерапия : семья как терапевт / Н. Пезешкиан. - М. : Семья, 1993.
54. Пезешкиан Н. Психотерапия повседневной жизни : тренинг разрешения конфликтов / Н. Пезешкиан. - СПб. : Речь, 2004. — 288 с.
55. Практическая диагностика. Методики и тесты. Редактор-составитель Д. Я. Райгородский. — Самара : Бахрах-М, 2001. - 672 с. — Электронный ресурс. — Режим доступа : <https://www.docme.ru/doc/1766657/d.ya.-rajgorodskij---prakticheskaya-psihoagnostika.-metodi>.
56. Прийменко В. Дефекти сімейного виховання / В. Прийменко // Психолог. - № 34 (вересень), 2005. - С. 29-32.
57. Психологічна допомога сім'ї : посібник / [За ред. З. Г. Кісарчук]. — К. : Вид-во Ін-ту соціології НАН України, 1998. — 181 с.
58. Психологія сім'ї / Поліщук В. М., Ільїна Н. М., Поліщук С. А. та ін. — Суми : ВТД "Університетська книга", 2008. — 239 с.
59. Радченко М. В. Особенности психологической ситуации родителей детей-инвалидов / М. В. Радченко // Журн. практикующего психолога. — 2003. — № 9. — С. 199–209.
60. Родители и дети : Психология взаимоотношений / под. ред. Е. А. Савиной, Е. О. Смирновой. — М. : «Когито-Центр», 2003. — 230 с.
61. Сапогова Е. Е. Консультативная психология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е. Е. Сапогова. — М. : Изд-й центр «Академия», 2008. — 352 с.
62. Сатир В. Вы и ваша семья. Руководство по личностному росту : пер. с англ. / В. Сатир. - М. : Эксмо- Пресс, 2000.
63. Сатир В. Как строить себя и свою семью / В. Сатир. - М. : Педагогика-Пресс, 1992. — 192 с.
64. Седих К. Психологія сім'ї : навч. посіб. / К. Седих. - 2-ге вид. - К. : ВЦ «Академія», 2017. — 192 с. - (Серія «Альма-матер»).
65. Седих К. В. Психологія взаємодії систем : «сім'я і освітні інституції» : монографія / К. В. Седих. — Полтава : Довкілля, 2006. - 260 с.
66. Семья в психологической консультации : опыт и проблемы психологического консультирования / под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. — М. : Педагогика, 1989. — 208 с.

67. Силаева Е. Г. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е. Г. Силаева. – М. : Издательский центр «Академия», 2011. – 192 с.
68. Системная семейная психотерапия / под ред. Э. Г. Эйдемиллера. – СПб. : Питер, 2002. – 368 с.
69. Смирнова Е. Г. Феноменология родительства в молодых семьях / Е. Г. Смирнова // Психол. зрелости и старения. — 2005. — № 1. — С. 72–79.
70. Спиваковская А. С. Как быть родителями : (о психологии родительской любви) / А. С. Спиваковская. - М. : Педагогика, 1986. - 160 с. - (Педагогика - родителям).
71. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2015. – 136 с.
72. Торохтий В. С. Методика диагностики психологического здоровья семьи / В. С. Торохтий // Практична психол. та соц. робота. — 2003. — № 7. — С. 35–38.
73. Тугушева, А. Р. Основы психологии семьи и семейного консультирования [Электронный ресурс] : учеб.-метод. пособие для студентов психол. специальностей / А. Р. Тугушева ; Пед. ин-т Саратов. гос. ун-та им. Н. Г. Чернышевского. - Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2008. - 85 с. - Режим доступа : <http://library.sgu.ru/>
74. Ушакова И. М. Психологія сім'ї. Конспект лекцій / И. М. Ушакова. - [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/Konspekt_lekcij_PsS.pdf
75. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї [Текст] : навч. посіб. / Р. П. Федоренко. – Луцк : Вежа-Друк, 2015. – 364 с.
76. Филиппова Г. Г. Психология материнства : учебное пособие / Г. Г. Филиппова. — М. : Издво Института Психотерапии, 2002. — 240 с.
77. Фромм Э. Мужчина и Женщина / Э. Фромм. - М., 2003. – 310 с.
78. Хамитова И. Ю. Диагностика семьи. Инструкция по применению / И. Ю. Хамитова // Журн. практ. психол. и психоанализа. — 2004. — № 4.
79. Хусаинова Н. Ю. Влияние отца на формирование "Я"—концепции ребенка / Н. Ю. Хусаинова // Психотерапія. — 2006. — № 5. — С. 4–6.
80. Целуйко В. М. Вы и ваши дети / В. М. Целуйко. - Ростов-на-Дону : Феникс, 2004. - 283 с.
81. Целуйко В. М. Психология неблагополучной семьи / В. М. Целуйко. – М. : Владос, 2004. – 272 с.
82. Черников А. В. Тренинг по семейной диагностике / А. В. Черников // Практична психол. та соц. робота. — 2006. - № 8. — С. 1–12.
83. Черников А. В. Тренинг по семейной диагностике / А. В. Черников // Практична психол. та соц. робота. — 2006. — № 9. — С. 37–42.
84. Четверик-Бурчак А. Г. Методичні вказівки для підготовки до практичних занять з вибіркової дисципліни «Психологічні проблеми батьківсько-дитячих стосунків» / А. Г. Четверик-Бурчак. – Дніпропетровськ : ПП Акцент, 2016. – 32 с.
85. Шнейдер Л. Б. Психология семейных отношений. Курс лекций / Л. Б. Шнейдер. – М. : Эксмо-Пресс, 2000. – 512 с.
86. Эйдемиллер З. Г., Добряков И. В., Никольская И. М. Семейный диагноз и семейная психотерапия. Учебное пособие для врачей и психологов / З. Г. Эйдемиллер, И. В. Добряков, И. М. Никольская. - СПб. : Речь, 2003. - 336 с.
87. Эйдемиллер З. Г., Юстицкис В. В. Психология и психотерапия семьи. - 2-е изд., расшир. и доп. / З. Г. Эйдемиллер, В. В. Юстицкис. - СПб. : Питер, 2000. - 656 с. : ил. - (Серия «Мастера психологии»).
88. Юнг К. Г. Психологические типы / перевод: София Лорие. - СПб. : Азбука, 2001. - 285 с.

89. Яремчук М. В. Особенности привязанности в детско-родительских отношениях и отношениях любви у старших подростков / М. В. Яремчук // Психол. наука и образ. — 2005. — № 3. — С. 86–94.

Нормативно-правові інформаційні джерела:

1. Сімейний кодекс України. – Електронний ресурс. – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/t022947>.

2. Конвенція про права дитини. – Електронний ресурс. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни "Психологія дитячо-батьківських стосунків" / Укл. : Н. М. Бугайова. – Северодонецьк : Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2022.

2. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни "Психологія дитячо-батьківських стосунків" / Укл. : Н. М. Бугайова. – Северодонецьк : Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2022.

3. НМКД дисципліни на сайті електронного кампусу.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	7 (по 0,5 балів за ЛК)
Практичні заняття	42 (по 3 бали за ПК)
Індивідуальні завдання (контрольні роботи, реферати тощо)	11
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	40
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання практичних і самостійних завдань здобувачі вищої освіти мають дотримуватися політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті:

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

1. Здобувачі вищої освіти користуються у суспільстві всіма правами самостійних, дорослих людей, а тому мають виконувати всі правила внутрішнього розпорядку, що існують у Східноукраїнському національному університеті ім. В. Даля.

2. Основний вид діяльності здобувачів вищої освіти — навчання. Студентство в аудиторії є транслятором загальних норм культури поведінки: інтелігентність, точність, дисциплінованість, акуратність, відповідальність, тощо.

3. Здобувачі вищої освіти обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час контролю знань здобувачі:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.